

Integrationsdagen: Fokus på språk

Samordningsförbundet RAR Sörmland

Karin Sheikhi karin.sheikhi@su.se 3 mars 2022

Om mig

- Anställd som lektor i svenska som andraspråk vid Stockholms universitet och Mälardalens universitet
- Tidigare sva-, engelska- och sfi-lärare
- Doktorsavhandling: "Vägar till förståelse. Andraspråkstalare i samtal med en studie- och yrkesvägledare."
- Nu: undervisning, handledning och forskning inom flerspråkighet och svenska som andraspråk; fortbildning

Innehåll

- Mötet med det svenska samhället som ett språk- och kulturmöte
- Att lära sig ett nytt språk som vuxen - några nedslag

"Multicultural Crayons" by nathangibbs

A decorative graphic of a branch with several leaves and small circular fruits, rendered in a light purple color, extending from the left side of the slide.

Del 1: Mötet med det svenska samhället som ett språk- och kulturmöte

Det humanistiska kulturbegreppet

- Kultur fungerar som ett verktyg för att samla in och lyfta fram något av den mänskliga erfarenheten av verkligheten
- Människan är mångfacetterad – både formad av sin miljö och tänkande och individuell
- Kultur betraktas som en process snarare än en produkt; kulturer är dynamiska, tolkningsbara fält
- Kultur påverkar och påverkas av vår människosyn
- Vi ser oss själva och våra nära som unika **individer** medan vi ofta tänker på andra som en produkt av sitt **sammanhang**

Andraspråksanvändning och kulturmöte – exemplet SYV-samtal

GÖTEBORGS UNIVERSITET

KARIN SHEIKHI

Vägar till förståelse

Andraspråkstalare i samtal med en
studie- och yrkesvägledare

GÖTEBORGSSTUDIER I NORDISK SPRÅKVETENSKAP 21

REDAKTÖRER FÖR SERIEN: Elisabet Engdahl, Hans Landqvist, Benjamin Lyngfelt,
Andreas Nord, Lena Rogström, Barbro Wallgren Hemlin

Yrkes- och studievägledningssamtal kan vara av största vikt för framtida utbildning och yrkesliv. En förutsättning för ett lyckat samtal är naturligtvis att parterna förstår varandra. Förståelse är dock inte givet i något samtal, och i de samtal där den ena parten är andraspråkstalare är det ibland en utmaning att uppnå delad förståelse. Men vad innebär förståelse i samtal av det här slaget? Hur kommer den till stånd? Vilka resurser har de samtalande och vilka hinder måste de övervinna?

I Karin Sheikhis doktorsavhandling i svenska som andraspråk undersöks hur delad förståelse uppnås i videoinspelade studie- och yrkesvägledningssamtal där de sökande är andraspråksbrukare. För att visa hur förståelse växer fram, utvecklas och etableras, används teoretiska verktyg från områdena andraspråksforskning, Conversation Analysis och interaktionell sociolingvistik.

I vägledningssamtalen lyckas vägledare och sökande oftast uppnå tillräcklig delad förståelse. Svårigheter att förstå varandra orsakas oftare av stora skillnader i kunskap om utbildning och arbetsmarknad än av språkliga tillkortakommanden hos de sökande. Emellertid krävs stora insatser från båda parter i samtalet. Andraspråkstalaren kan genom en aktiv samtalsstil och genom att effektivt utnyttja situationens resurser övervinna språkliga begränsningar. Förstaspråkstalaren har en viktig roll i samarbetet mot delad förståelse. Genom att vara lyhörd kan hon skapa samtalsutrymme för andra språkstalaren, vara följsam i rollen som samtalsledare och anpassa sitt sätt att samtala till samtalspartnern.

Vägar till förståelse

KARIN SHEIKHI

ISBN 978-91-87850-51-6 ISSN 1652-3105

KARIN SHEIKHI

Sheikhi, Karin (2013). *Vägar till förståelse. Andraspråkstalare i samtal med en studie och yrkesvägledare*. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap, 21. Göteborg: Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/32652/3/gupea_2077_32652_3.pdf

Samtalsdeltagarnas förförståelse av samtalssituationen

- Språkligt beteende styrs av förförståelse
- Samtalets kvalitet och utfall styrs delvis av förförståelse

Uppfattningar om "kultur"

- Primär och sekundär socialisation, t ex utbildning
- Kultursyn i SYV-utbildningen: delvis vidgad, men oftare essentialistisk kultursyn
- Kulturmöten - missförstånd

Uppfattningar om "kultur"

- "Hur kan interkulturella vägledningssamtal fungera bättre?"
- "Lära om kulturer, informera tydligt"

(Reflektion: Är det kulturer eller människor som möts?)

B: va gör du i (.) förutom att du läser på sfi va gör du mer

W: aa ää ja känner ää sfi ää (.) de lite sva- svårt till mig ää (1.1) ää (2.5) där- därför
jag kan kan inte gå ää (1.2) ((snurrar pekfingrarna om varandra)) ää (2.4) håll-

B: mm

W: ää

B: du får stoppa in ett engelskt ord ibland de ä helt okej ((skrattar lite))

W: ja ((skrattar)) ja kan (.) ää när ja kan inte går till skolan ää

B: mhm

W: va heter de

B: när du (.) inte är i skolan

W: inte skolan ((nickar)) (.) efter

B: mm

W: efter

B: mm

W: äm (1.7) ja stanna hemma och ää ja ja kan inte (1.3) utbildning

B: nähä

Utdrag från
Wards
första
samtal med
Benny

W: ja ää (1.3) ja jag är *alone*

B: e- ensam

W: ensam ja ja

B: mm

W: ja

B: jobbar din man (1.3) [arbetar han

W: [ää nej din man ää han kommer efter (1.1) ää jag ta håll-
hållis- (2.1) äm hålli ((bläddrar i ordbok, tittar på Benny)) från migrationsverket
((nickar mot Benny))

B: ja

W: ja

B: uppehållstillstånd↑

W: ja uppe [aa ja uppehållstillstånd aa uppehålle ((nickar))

B: [ja

W: ja

B: han han bor fortfarande i irak din man↑

W: ja

B: han är inte i sverige (1) [du bor själv

W: [nej han kommer ää han kommer ää (1) april i april

B: han kommer i april

W: ja

Vad kan detta korta samtalsexempel visa?

- Språkliga svårigheter
- Institutionella roller
- Viss osäkerhet om samtalsformen
- Förekommer delad förståelse
- Förekommer missförstånd
- Kulturmöte?

Kulturmötet och förståelse

Orsaker till bristande delad förståelse

- språkliga orsaker (t.ex. ett obekant ord eller uttryck)
- paralingvistiska orsaker (t.ex. tonfall eller gest)
- att samtalsämnet i sig är svårt
- att samtalsorganisationen är oklar eller okänd (t.ex. ett oväntat ämnesbyte)
- att samtalsreglerna är implicita (t.ex. vilken grad av explicititet som förväntas i ett svar; när man förväntas tala)
- att omvärlds-/ämneskunskapen är begränsad

Asymmetrier och roller

Institutionella samtal är asymmetriska

- SYV-samtalets asymmetrier:
 - Omvärldskunskaper
 - Språkkunskaper
 - Given position/roll
 - Andra möjliga asymmetrier

Asymmetrier och roller

- Givna inför samtalet
- Skapas i samtalet
- Omskapas genom samtalet

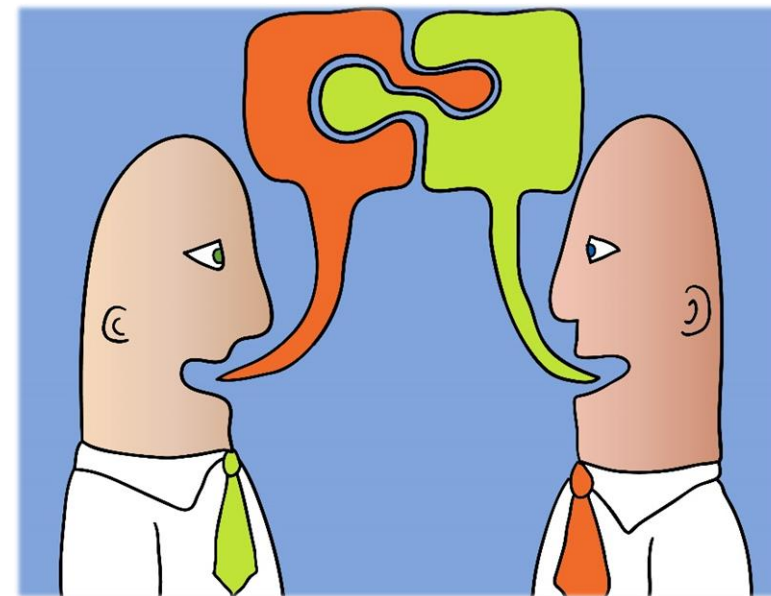
Gemensam grund

- Diskursiva roller är dynamiska
- Val av samtalsämne kan förändra asymmetrier – gemensam grund

Diskutera med varandra: Erfarenheter av "kulturmöten"

- När du möter invandrade personer i din yrkesroll – är det ett kulturmöte? På vilket sätt, i så fall? Vilken betydelse har det, om någon?
- Kan kulturmöten beskrivas i positiva eller negativa termer, det vill säga finns det särskilda för- eller nackdelar med sådana möten?

Del 2: Att lära sig ett nytt språk som vuxen - några nedslag

Bakgrund

- Sfi-utbildningen: fyra kurser, tre studievägar, individuell studieplan
- Mångfald deltagare
- Syfte: "ett funktionellt andraspråk"; de studerande ska ges "språkliga redskap för kommunikation och aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt fortsatta studier"
- Lärarbrist, upphandling, kopplat till ekonomiska medel

Ward och Marina: en fallstudie

- Irak
- 30-40-årsåldern
- Gymnasieutbildning inom handel
- Ingen arbetslivserfarenhet
- Flerbarnsmammor
- Ca 3 år i Sverige
- Studerar på sfi

Intervjuer under två år

Ward och Marina: en jämförelse Utbildningen

Ward: "I livet finns inte grammatik"

- Information, grammatik, papper
- Det bästa: bok med övningar
- **Fragmentariskt**
- **Lärandet sker i utbildningen; kontrast till "livet"**

Marina: "Måste man kämpa åå, å springa"

- Planering, prata, lärare
- Det bästa: samtalsgrupper
- **Lärandet sker i utbildningen och utanför**

Ward och Marina: en jämförelse

Språk utanför utbildningen

Ward

- Inga möjligheter att träna svenska
- Kan inte studera hemma
- Dålig språkpraktik
- Fientlig/svåråtkomlig omgivning
- "Lättare att prata med barn som inte skrattar åt en"

Ansvaret för andraspråksutvecklingen ligger huvudsakligen utanför henne själv

Marina

- Tar kontakter
- Hemma: låneböcker, tv-kanaler, post it-lappar, familjen
- Svensktalande vänner
- Bra språkpraktik

Ansvaret för andraspråksutvecklingen ligger huvudsakligen hos henne själv

Ward och Marina: en fallstudie

- Två till synes lika personer med skilda sätt att uppfatta och hantera livet i Sverige
- Skillnaderna omfattar bland annat det egna jagets möjligheter, språkets roll, framtiden

